

Överförmyndarnämnden i Torsby kommun
ofn@torsby.se

Tillsyn av Överförmyndarnämnden i Torsby kommun år 2025

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen i Örebro län (Länsstyrelsen) har efter inspektion funnit anledning att rikta kritik mot Överförmyndarnämnden i Torsby kommun (nämnden) i följande avseenden:

- Nämnden har brustit i sin dokumentationsskyldighet i akten avseende vidtagna rekryteringsåtgärder.
- Beslut i samband med uttag från omyndigs överförmyndarspärade konto saknar motivering.
- Nämnden har i samband med en ansökan om uttag från överförmyndarspärat konto med ändamålet lån till förmyndaren inte förordnat en tillfällig god man för den omyndiges räkning.

Länsstyrelsen vill samtidigt påpeka att:

- Det fanns bristande specifikationer av övriga utgifter i årsräkningar.
- Av nämndens beslut om förordnande av ny ställföreträdare framgår inte om den nya ställföreträdaren är lämplig.

Beskrivning av Länsstyrelsens inspektion

I december 2025 genomförde Länsstyrelsen en skrivbordstillsyn av Överförmyndarnämnden i Torsby kommun. Inom ramen för inspektionen har Länsstyrelsen begärt in och granskat överförmyndarnämndens register, som ska föras enligt 9 § förmynderskapsförordningen (1995:379).

Länsstyrelsens ska under tillsynsåret 2025 särskilt kontrollera överförmyndarnämndens granskning av ospecificerade poster i redovisningshandlingar, handläggning vid byte av ställföreträdare och inkomna klagomål mot ställföreträdare samt uppföljning av uttagsmedgivanden från omyndigas spärrade bankkonton.

Länsstyrelsen har granskat ett antal stickprovsvis utvalda akter. Överförmyndarnämnden har fått komma in med svar på ett antal frågor rörande verksamhetsåret.

Överförmyndarnämnden har fått yttra sig över protokollsutkastet.

Uppföljning av föregående rapport

Av rapporten från inspektionen för år 2023 (dnr 5177-2023), upprättad av den dåvarande tillsynsmyndigheten Länsstyrelsen i Dalarnas län, framgår att Länsstyrelsen ansåg att nämnden bedrev en väl fungerande verksamhet där det råder god ordning på ärendena. Länsstyrelsen hade ingen kritik att framföra med anledning av 2023 års inspektion. Någon tillsyn genomfördes inte 2024.

Granskade akter

Vid inspektionen har nedanstående stickprovsvis utvalda akter granskats av chefsjurist Anna Mia Thuringer och enhetschef Christina Schöön. Akterna har avsett förvaltare, godmanskap och förmynderskap. Akterna har granskats i vissa utvalda delar. Vid granskningen har följande noterats.

Granskning av ospecificerade poster i redovisningshandlingar

Akt 1069

Granskad utan anmärkning.

Akt 1104

Granskad utan anmärkning.

Akt 1045

2023

Under Övrigt (max 2 000 kr) finns en post på 2 095,61 som är rättad till 2 017 kr. Posten är signerad. Posten är inte specificerad.

2024

Under Övrigt (max 2 000 kr) finns en post på 6 077, 53 kr. Det är satt "ok" på posten". Posten är inte specificerad.

Nämndens yttrande

God man har uppgett poster under övriga utgifter som har rimlighetsgranskats på grund av att det härrör köp som har utförts av huvudmannen och inte har betalats via faktura av god man. Rutinen är nu åtgärdad. Posten övrigt (max 2 000 kr) har tagits bort från specifikationen till utgifter samt att alla ställföreträdare har fått information om att de härnäst måste specificera samtliga poster.

Länsstyrelsens bedömning

Vid granskningen ankommer det på överförmyndaren att bedöma om redovisade poster är rimliga och om de upptagna utgifterna gått till huvudmannens uppehälle eller nytta i övrigt. Om ospecificerade utgifter anges i årsräkningen måste det utredas vad dessa poster innehåller och vid behov kan det bli aktuellt att begära in ytterligare underlag eller en förklaring.

JO har i ett avgörande (JO 1202–2008) påtalat att om det i redovisningshandlingar finns klumpsummor eller anteckningar som bankomatuttag, girobetalningar och liknande bör dessa specificeras direkt i årsräkningen, alternativt som en bilaga till denna. Om ställföreträdaren hänvisar till en bilaga där ospecificerade poster sedan specificerats behöver bilagan hanteras som en del av redovisningshandlingen. Bilagan bör därför sparas och fästas på lämpligt vis till handlingen.

Vid granskningen av ospecificerade poster i redovisningshandlingar framkommer att verksamheten i ett av ärendena inte har kontrollerat posten "övriga utgifter" mot verifikat utan enbart rimlighetsgranskat posten eller kontrollerat mot kontoutdrag. Det medför att nämnden inte har försäkrat sig om att utgifterna har avsett huvudmannens uppehälle eller nytta. Vidare saknas i samma akt i de två granskade årsräkningarna en specifikation över vad som ingår i posten "övriga utgifter".

Länsstyrelsen ser positivt på att nämnden nu har reviderat specifikationen i årsräkningen samt informerat berörda ställföreträdare om detta, och bedömningen är att bristen kan stanna vid ett påpekande.

Byte av ställföreträdare

Akt 1260

Enligt en tjänsteanteckning daterad den 9 april 2024 så uppger huvudmannen att det inte fungerar så bra med hennes god man, och att hon kan sköta vissa delar själv. Tingsrätten beslutade den 26 augusti 2024, efter att ställföreträdaren hade beretts tillfälle att yttra sig, att ändra förordnandet så att godmanskapet fortsättningsvis endast omfattar att bevaka rätt.

Den 26 augusti 2024 beslutade nämnden att entlediga den person som var god man och har i samma beslut förordnat en ny god man. Enligt redogörelsen i beslutet så har den tidigare ställföreträdaren begärt att bli entledigad från sitt uppdrag.

Det saknas dock en begäran om entledigande som god man från ställföreträdaren i akten. Det saknas även underlag på att kommunikering har skett med god man.

Akt 1282

Den 12 april 2024 finns ett beslut om byte. Det framgår inte av beslutet eller akten i övrigt att den nya gode mannen bedöms som lämplig för uppdraget.

Akt 1319

Den 22 maj 2024 meddelar den då gode mannen per telefon att hon önskar bli entledigad på grund av personliga skäl. Den 27 maj kontaktas en person som tackar nej till uppdraget. Den 11 juni kontaktas ytterligare en person. Den personen meddelar den 2 juli att hon kan tänka sig uppdraget. Åtagandet inkommer den 23 augusti. Beslut om byte av god man tas den 2 september. Det står i beslutet om kommunikering och godkännande av huvudmannen. Det framgår dock inte av akten i övrigt. Det framgår inte av beslutet eller akten i övrigt att den nya gode mannen bedöms som lämplig för uppdraget.

Den 10 september 2025 meddelar den gode mannen per telefon att hon önskar bli entledigad av personliga skäl. Den 24 september kontaktar nämnden en ny person som kan tänka sig att bli god man. 24 oktober inkommer ett åtagande. Den 31 oktober 2024 finns ett beslut om bytet. I beslutet anges att huvudmannen har beretts

tillfälle att yttra sig och har godkänt bytet. Det saknas däremot en anteckning om det i akten. Det framgår inte av beslutet eller akten i övrigt att den nya gode mannen bedöms som lämplig för uppdraget. Det framgår inte av beslutet eller akten i övrigt att den nya gode mannen bedöms som lämplig för uppdraget.

Nämndens yttrande

Olämpliga ställföreträdare erbjuds aldrig något uppdrag. Överförmyndarnämnden har som rutin att kontrollera samtliga

ställföreträdare gentemot Kronofogdemyndigheten och polisens belastningsregister inför varje nytt uppdrag. Är det en helt ny ställföreträdare kontrolleras den även gentemot socialtjänstens register och andra kommuner för att säkerställa att de inte står under förvaltare. Varje år görs dessutom en kontroll på samtliga ställföreträdare som har pågående uppdrag gentemot kronofogdens och polisens belastningsregister. De här kontrollerna förvaras i en specifik pärm som gallras vid inaktualitet. För att kontrollera att rutinerna följs har vi haft med den punkten på internkontrollen.

Överförmyndarnämnden tar till sig av kritiken och ska framledes försöka dokumentera allt som sker i akterna för att ärendets gång lättare ska kunna följas och granskas.

Överförmyndarnämnden har nu lagt till i beslutsmallen gällande byte av ställföreträdare: "ny god man/förvaltare bedöms som lämplig för uppdraget".

Länsstyrelsens bedömning

Vid granskningen framkom att det varken av akten, i registerutdraget eller beslutet om byte av ställföreträdare framgår att nämnden har tagit ställning till ställföreträdarens lämplighet utifrån 11 kap. 12 § föräldrabalken.

Dokumentationsskyldigheten utgör grunden för flera andra förvaltningsrättsliga regler som tillsammans syftar till att garantera den enskildes rättssäkerhet. En fungerande dokumentation är till exempel en förutsättning för insyn i och kontroll av verksamheten. Saknas dokumentation blir det svårt, och i vissa fall till och med omöjligt, att överblicka vad som har hänt och i efterhand granska handläggningen i ett enskilt ärende. En god dokumentation bör också omfatta sådant som anger och förklarar myndighetens ställningstaganden för att göra det möjligt både för den enskilde och

för andra, till exempel tillsynsmyndigheter, att följa och förstå ärendets gång. Se närmare i 27 § i förvaltningslagen och i JO 2014/15 s. 330.

Enligt Länsstyrelsens uppfattning bör de åtgärder som verksamheten vidtar för att rekrytera en ställföreträdare, med eller utan framgång, framgå av ärendet. Det finns inga hinder mot att samtliga rekryteringsförsök sammanfattas i en tjänsteanteckning och personuppgifter på tillfrågade personer behöver inte nödvändigtvis framgå av dokumentationen. Så länge ärendet är aktivt måste det gå att följa vilka insatser har gjorts för att rekrytera en ställföreträdare. Även JO har uttalat att de åtgärder som överförmyndaren vidtar för att hitta lämpliga personer som kan åta sig ett ställföreträdaruppdrag och de resultat som efterforskningen ger måste dokumenteras i akten (JO 3896-2019).

Med hänvisning till vad som framkommit anser Länsstyrelsens att nämnden brustit i sin dokumentationsskyldighet och att nämnden inte kan undgå kritik för detta.

Med anledning av att nämnden har genomfört sedvanliga lämplighetskontroller och framöver även kommer redovisa sin bedömning i beslutet stannar denna brist vid ett påpekande.

Klagomål

Nämnden har inte mottagit några klagomål under åren 2023, 2024 och 2025.

Uttagsmedgivanden från omyndigas spärrade bankkonton

Akt 1227

Granskad utan anmärkning.

Akt 1300

Granskad utan anmärkning.

Akt 1285

Enligt arvodesbeslut den 23 november 2023 ska förmyndaren få en ersättning på 11 280 kr. Samma dag har kommunen tagit beslut om uttagsmedgivande på samma belopp. Det saknas en motivering i beslutet.

Enligt arvodesbeslut den 3 januari 2024 ska förmyndaren få en ersättning på 34 910 kr och arbetsgivaravgiften är 9 378 kr. Samma dag har kommunen tagit beslut om uttagsmedgivande på 44 288 kr. Det saknas en motivering i beslutet på det höga arvodet.

Det finns flera ansökningar om uttag och beslut om uttagsmedgivande i akten. Besluten anger ändamål, men saknar motivering. Det finns däremot kvitton/uppföljning av uttagsmedgivanden.

Den 7 augusti 2025 inkommer en ansökan om uttag om 2 000 kr för lån till mat. Den 8 augusti 2025 upprättas en tjänsteanteckning om anledningen till lånet. Samma dag fattas ett beslut om medgivande. Ändamål: lån till mat i augusti. Det saknas uppgifter i ärendet om tillförordnad god man och samtycke från överförmyndarnämnden.

Nämndens yttrande

Rutinen gällande motivering till samtliga uttagsmedgivanden är nu åtgärdad. I uttagsmedgivandena har text lagts till under ändamål som motiverar besluten.

Nämnden har som regel att inte bevilja varken lån eller gåvor från huvudmannen. I just det här specifika ärendet behövde de frångå regeln. Av ren medmänsklighet beviljades ett mindre lån. Det borde dock ha tillförordnats en tillfällig god man som kan bevaka att lånet betalas tillbaka den dagen förmyndaren är åter i arbete.

Länsstyrelsens bedömning

Bestämmelsen i 32 § förvaltningslagen anger att ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt, förutom i vissa undantagssituationer, ska innehålla en *klargörande motivering*, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande.

I förarbetena till bestämmelsen (se prop. 2016/17:180 s. 321 f.) framgår att motiveringsskyldigheten i praktiken gäller för alla beslut som är överklagbara och att undantagsregeln ska tolkas snävt. För att det ska kunna göras undantag krävs att det för myndigheten, vid en objektiv bedömning, i princip ska framstå som självklart att någon motivering inte är behövlig.

För att det kunna göras undantag krävs att det för myndigheten, vid en objektiv bedömning, ska framstå som självklart att någon motivering inte behövs. Länsstyrelsens bedömning är därför att motivering av beslut är huvudregel snarare än undantag.

Föräldrar har i allmänhet en förhållandevis stor frihet att disponera över sina barns tillgångar. För det mesta uppgår tillgångarna endast till mindre belopp och riskerna för missbruk från föräldrarnas sida är normalt små. En väsentligt ökad risk för missbruk av ett barns tillgångar uppkommer dock i samband med att barnet får ett större tillskott av egendom. Detta kan ske genom exempelvis arv, gåvor, försäkringsersättningar, skadestånd eller liknande. Ett effektivt sätt som lagstiftningen använder för att skydda sådana ekonomiska tillskott är att uppställa krav på att utbetalaren sätter in pengarna på ett spärrat konto. Förmyndares verksamhet står under överförmyndarens tillsyn, 12 kap. 9 § föräldrabalken. Föräldrar som vill komma åt tillgångar på kontot måste redogöra för överförmyndarnämnden för syftet med användningen. I detta ligger en garanti för att tillgångarna inte förlösas eller används för onödiga ändamål (prop. 2007/08:150 s. 33). En utgångspunkt är att den enskildes medel i skälig omfattning ska användas för hans eller hennes uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. De medel som inte används för sådana ändamål ska placeras så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skälig avkastning (12 kap. 4 § föräldrabalken). Föräldrarna ska svara för underhåll åt barnet efter vad som är skäligt med hänsyn till barnets behov och föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga (7 kap. 1 § föräldrabalken).

Som framkommit ovan är det ett sätt att skydda barns tillgångar att pengar sätts in på ett överförmyndarspärrat konto, för att därefter enbart kunna uttas efter ett beslut från överförmyndarnämnden efter en redogörelse från förmyndaren över syftet med användningen. Genom att verksamheten senare följer upp uttagsmedgivandet kontrolleras även att barnets tillgångar inte missbrukas.

Länsstyrelsens bedömning är att även gynnande beslut om uttagsmedgivanden behöver motiveras med anledning av att förmyndarens ansökan omfattar uttag av annans egendom. Den myndigblivne har möjlighet att ta del av akten och bör då genom handlingarna kunna förstå på vilka grunder nämnden har fattat beslut/samtyckt till en åtgärd. Om den myndige därefter gör bedömningen att ett felaktigt beslut om uttag har åsamkat hen skada kan hen rikta ersättningsanspråk mot förmyndare och/eller

kommunen. En klargörande beslutsmotivering kan då tjäna som underlag huruvida så har varit fallet. Nämnden har till exempel inte redovisat de ekonomiska förutsättningarna för förmyndaren eller huruvida de har utrett andra möjligheter framför ett lån. Det framgår inte heller vilka villkoren är för lånet.

Sammantaget anser Länsstyrelsen att nämnden inte har följt gällande bestämmelse i förvaltningslagen. Det finns därför skäl att rikta kritik mot överförmyndaren i detta avseende. Länsstyrelsen ser dock positivt på nämndens ändrade rutin kring uttagsmedgivanden och att man numera motiverar samtycken till uttag.

Enligt 12 kap. 8 § föräldrabalken har förmyndaren inte rätt att företräda den omyndige om det uppstår fråga om rättshandling eller rättegång mellan en omyndig och förmyndaren. I sådana fall ska en tillfällig god man ska tillförordnas för den omyndiges räkning. Vid granskning av akten framkom att nämnden inte har förordnat en tillfällig god man i samband med att förmyndaren inkom med en ansökan om uttag från spärrat konto med ändamålet lån till förmyndaren. Även mot bakgrund av det som har framförts i yttrandet gällande omständigheterna kring lånet på 2 000 kr och att det var ett avsteg från gällande rutiner ger Länsstyrelsen kritik för hanteringen.

De som medverkat i ärendet

Protokollet har upprättats av chefsjurist Anna Mia Thuringer och justerats av enhetschef Christina Schöön.

Kopia till

Överförmyndarnämnden ska tillställa kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och revisorerna tillsynsprotokollet.

Justitieombudsmannen, JOkansli2@jo.se